

Jord- och skogsbruksutskottets betänkande nr 13 om regeringens proposition med förslag till lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare samt till vissa andra lagar som har samband med den

Riksdagen remitterade den 8 september 1994 regeringens proposition nr 162 till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet avgett utlåtande till utskottet. Utlåtandet (ShUU 3) ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har hört lantbruksrådet Juhani Tuisku vid jord- och skogsbruksministeriet, lagstiftningssekreteraren Pekka Aalto vid justitieministeriet, byråchefen Tuulikki Haikarainen vid social- och hälsovårdsministeriet, landskapsagronomen Henry Lindström vid Ålands landshovsstyrelse, finansielle ombudsmannen Antti Huhtamäki vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK och pensionsdirektören Pentti Saarimäki vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare i syfte att förbättra lantbrukets struktur. Samtidigt föreslås en del ändringar i vissa socialförsäkringslagar med anledning av avträdelsestödet.

Genom den föreslagna lagen införs ett förtidspensionssystem för jordbrukare som överensstämmer med EG-lagstiftningen. Systemet är frivilligt men om det införs måste gemenskapsbestämmelserna följas. Den bärande principen med systemet är att sänka genomsnittsåldern på lantbruksföretagare och att göra jordbruksföretagen livskraftigare i och med att de måste bli större.

Med stöd av lagen kan en lantbruksföretagare, som varaktigt avstår från att bedriva jordbruk kommersiellt genom att han överlåter eller arrenderar ut sina åkrar till en yngre jordbrukare, beviljas avträdelsestöd. Om den som övertar åkrarna inte har egen jordbruksmark som de nya

åkrarna kan tjäna som tillskottsmark till måste han förbinda sig att utvidga gårdsbruksenheten senare. Överlåtelse utan krav på utvidgning kan tillåtas bara i undantagsfall. Om det inte finns någon som kan fortsätta att bedriva jordbruk kan lantbruksföretagaren få avträdelsestöd om han avstår från att använda åkrarna för jordbruksproduktion.

Ett syfte med avträdelsestödet är att de som avstår från jordbruksproduktion innan de får ålderspension skall få tryggad inkomst. Den föreslagna lagen gäller lantbruksföretagare i åldern 55—64 år. Avträdelsestödet är lika stort som det sammanlagda beloppet för full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen. Avträdelsestödet kommer att betalas ut tills avträddaren har rätt att få ålderspension.

Utgifterna för avträdelsestöd skall betalas av statens medel. EU kommer att medverka till finansieringen. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt svarar i samråd med landsbygdsnäringsmyndigheterna för verkställigheten av stödet.

Propositionen hänger samman med Finlands ansökan om medlemskap i Europeiska unionen (EU). Propositionen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen (RP 135) behandlas för närvarande av riksdagen, och jord- och skogsbruksutskottet kommer att avge utlåtande om den. Avsikten är att lagarna skall träda i kraft samtidigt med medlemskapet. Det skall stadgas genom förordning om tidpunkten för ikraftträdandet. Propositionen hänger därtill samman med budgetpropositionen för 1995. Lagen kommer att tillämpas om avträdelsen infaller efter att lagen har trätt i kraft, men före år 2000. De nuvarande avträdelsestöden för lantbruksföretagare, som gäller fram till utgången av 1995, kommer att avvecklas sedan det nya systemet införts.

Utskottets ställningstaganden

Allmänt

Strukturutvecklingen inom jordbruket

Utskottet framhåller att Finland redan länge har arbetat för att på olika sätt förbättra jordbruksstrukturen. En granskning av strukturomvandlingen och genomförda omstruktureringar visar att antalet gårdar bara har minskat en aning och att deras storlek inte har ökat särskilt mycket. En förklaring till detta är att strukturomvandlingen inte bara påverkas av själva omstruktureringens insatser utan också av den rådande inkomst- och produktionspolitiken och den har i Finland gjort strukturomvandlingen avsevärt långsammare. I synnerhet omstruktureringen inom husdjurssektorn har i första hand syftat till att minska överproduktionen, men har samtidigt varit ett hinder för en utvidgning av jordbruksföretagen. Detta har i vissa fall till och med lett till att gårdarna inte har kunnat nyttiggöra tillgänglig produktionskapacitet på bästa möjliga sätt.

Utskottet framhåller att strukturomvandlingen kommer att få ännu större betydelse om Finland blir medlem i EU, eftersom det trots de avtalade stöden till livsmedelssektorn kommer att uppstå stora anpassningsproblem när producentpriserna stiger och konkurrensen skärps. Detta gäller främst svin- och fjäderfäsektorn men också andra branscher är i uppenbart behov av en strukturomvandling. Utskottet menar att en strukturomvandling är ett absolut villkor för att verksamhetsbetingelserna för vår livsmedelssektor skall kunna tryggas och konkurrenskraften förbättras för att den på sikt skall stå sig i den internationella konkurrensen.

Det är i praktiken omöjligt att öka produktionen och åkerarealen. Därför måste strukturomvandlingen gå ut på att en del av producenterna avstår från sin produktion. Det i sin tur kräver att de får andra inkomstkällor och erbjuds pensions- och avträdelseförmåner som ger dem en fullgod inkomst. Förmånerna måste framstå som tillräckligt attraktiva för att lantbruksföretagarna skall vara beredda att gå med på ändrade förhållanden.

Utskottet konstaterar att propositionen hänger samman med propositionen med förslag till lag om strukturpolitiska åtgärder inom jord- och skogsbruket samt om ändring av landsbygdsnäringslagen och vissa andra lagar (RP 164). Propositionen behandlar bland annat frågan om att

införa vissa andra av EG:s strukturpolitiska åtgärder.

Förtidspension inom EG

Förtidspension är en av de strukturpolitiska åtgärder som ingår i EG:s gemensamma jordbruksreform (CAP-reformen). Det är frivilligt för medlemsstaterna att införa systemet. Det syftar till en förbättrad jordbruksstruktur. Reformen genomförs genom att jordbruksföretagen blir större och genom att äldre jordbruksföretagare uppmuntras att överlåta sin gård till yngre och kanske mer professionella jordbruksföretagare som har bättre möjligheter att fortsätta med företaget.

Det nya avträdelsesystemet jämfört med vårt nuvarande

I Finland har jordbruksföretagare dels omfattats av den generella förtidspensionen som gäller alla finländare, dels kunnat avstå från att bedriva jordbruk innan de har haft rätt att få ålderspension med stöd av avträdelsesystemen för lantbruket. Avträdelsesystemet består av dels generationsväxlingspension, som syftar till att förbättra åldersstrukturen bland jordbruksföretagarna och främja en strukturomvandling inom jordbruket i och med att generationsväxlingar styrs till livsdugliga jordbruksföretag, dels av en avträdelseersättning som främst syftar till att minska överproduktionen inom jordbruket.

Enligt vad utskottet erfarit har vårt gällande avträdelsesystem varit en aning ineffektivt. Det nya avträdelsestödet kommer att ligga på samma nivå som den gällande generationsväxlingspensionen, men vara en aning större än den gällande avträdelseersättningen. Därtill kommer det nya systemet att vara avsevärt smidigare än det gamla. Bland annat kunde en jordbruksföretagare också överlåta åkermark som tillskottsmark till en annan jordbrukare. Två bärande principer i det nya systemet är just överlåtelse av tillskottsmark och utvidgning av jordbruket. I vårt nuvarande system krävs inte att jordbruksföretaget måste utvidgas. Inom EG tillåts det att ett jordbruksföretag läggs ned genom att det arrenderas ut. Det gör systemet mer smidigt. Enligt förslaget skall Finland fortsatt kunna betala ut stöd till båda makarna. Det är i princip ett avsteg från EG-systemet som innefattar gårdsvisa stöd, men sakkunnigutredningar visar att gemenskapen av allt att döma kommer att godkänna den möjlig-

heten. En annan nyhet är kravet på att den som avstår från sitt jordbruk måste ha haft arbetet på heltid. Kriteriet ersätter vårt gällande krav på att gårdarna skall vara fortbeståndsdugliga. Det nya avträdelsestödet tar dessutom också större miljöhänsyn.

Ekonomiska effekter

Enligt vad utskottet har erfarit är de ekonomiska effekterna när det gäller de totala kostnaderna för avträdelsestödet, EU:s bidrag och det nationella bidraget som presenteras i propositionen felaktiga. En ny beräkning visar att kostnaderna i själva verket är ungefär 40 procent lägre än de som regeringen presenterar. Tabellen nedan visar en justerad kostnadskalkyl för avträdesystemet:

År	kostnaderna för avträdelsestödet milj.mkr	EG:s andel milj.mkr	statens andel milj.mkr
1995	80	40	40
1996	270	150	120
1997	430	240	190
1998	580	320	260
1999	690	380	310
2000	760	420	340
2005	440	240	200
2010	20	10	10

Detaljmotivering

Lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

1 §. Det första momentet i paragrafen grundar sig på rådets förordning (EEG) nr 2079/92. Hänvisande till vissa sakkunnigutlåtanden framhåller utskottet att det av momentet bör framgå närmare vad förordningen heter i sin helhet.

9 §. Utskottet hänvisar till en sakkunnigutredning och framhåller att 2 mom., som gäller situationer då det skäligen inte är möjligt att fullgöra skyldigheten att utvidga jordbruksföretaget, bland annat avser situationer, där avträdelsen äger rum på gårdar inom områden med mycket

litet åkermark eller inom områden med utspridd åkermark och små åkrar, men som trots detta gott och väl duger för fortsatt jordbruksverksamhet.

13 §. På grundval av erhållen utredning föreslår utskottet att den sista meningen i 1 mom. blir den första meningen i momentet. Ändringen är teknisk.

40 §. I enlighet med utlåtandet från social- och hälsovårdsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att paragrafen ses över med anledning av regeringens proposition med förslag till revidering av fullföljdsstadgandena i arbetspensions- och folkpensionslagstiftningen (RP 117).

Lag om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare

16 §. Propositionen gäller en ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare. Ändringen innebär att det kommer att vara Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt som får i uppdrag att ha hand om avträdelsestöden. Också regeringens proposition med förslag till lag om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äpplodling samt till lag om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare (RP 163) innehåller en liknande ändring. Utskottet är av samma åsikt som social- och hälsovårdsutskottet i sitt utlåtande, dvs. att förslagen bör slås ihop. Lagtekniskt sett bör detta göras så att det andra lagförslaget i den föreliggande propositionen föreslås bli förkastat och det andra lagförslaget i proposition nr 163 föreslås bli godkänt med ändringar beträffande avträdelsestödet.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till motiveringen i propositionen föreslår utskottet

att det andra lagförslaget i propositionen skall förkastas,

att det tredje, fjärde och femte lagförslaget i propositionen skall godkännas utan ändringar och

att det första lagförslaget i propositionen skall godkännas sålydande:

1.

Lag**om avträdelsestöd för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Allmänna stadganden

1 §

I denna lag stadgas om ett förtidspensionssystem för lantbruket och verkställigheten av det i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 2079/92 om införande av en stödordning i gemenskapen för förtidspensionering från jordbruk.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

2 §

(Såsom i regeringens proposition)

Villkor som gäller avträdaren

3—7 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Villkor som gäller gårdsbruksenheten

8 §

(Såsom i regeringens proposition)

Överlåtelse av gårdsbruksenhet till en förvärvare

9 §

(Såsom i regeringens proposition)

Överlåtelse av åker som tillskottsmark

10 §

(Såsom i regeringens proposition)

Överlåtelse av åkermark för andra ändamål än lantbruk

11 §

(Såsom i regeringens proposition)

Åker tas ur produktionen genom en förbindelse

12 §

(Såsom i regeringens proposition)

Gemensamma stadganden som gäller avträdelser

13 §

De avträdelsesätt som avses i 10—12 §§ kan även kombineras. Utan hinder av vad som ovan stadgas kan åker även säljas till landsbygdsnäringsdistriktet att överlåtas till en förvärvare, som uppfyller villkoren i denna lag, och för ändamål som avses i landsbygdsnäringslagen (1295/90). (Utesl.)

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

14—16 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Avträdelsestödet belopp

17—19 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Ansökan om avträdelsestöd

20 och 21 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Betalning av avträdelsestöd

22—27 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Förvärvarens och avträdarens infriande av förpliktelserna

28—30 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Återkrav av avträdelsestöd

31 §

(Såsom i regeringens proposition)

Förhandsbeslut

32 och 33 §§
(Såsom i regeringens proposition)

Verkställigheten av lagen

34—36 §§
(Såsom i regeringens proposition)

Sökande av ändring

37 §
(Såsom i regeringens proposition)

Särskilda stadganden

38 och 39 §§
(Såsom i regeringens proposition)

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsetödet i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9 och 9 a §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom., samt 19 d, (utesl.) 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare och 16—18 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

41 och 42 §§

(Såsom i regeringens proposition)

Lagens ikraftträdande

43 §
(Såsom i regeringens proposition)

Helsingfors den 3 oktober 1994

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden S.-L. Anttila, vice ordföranden Iivari, medlemmarna Järvelähti, Kalli, Koistinen, Koski (delvis), Lahikainen, Ollila, Polvinen, Pullia-

nen (delvis), Rajamäki, Rinne, Saario, Saastamoinen, Urpilainen och Westerlund samt suppleanterna Björkenheim och Puhakka.

Reservationer

I

I regeringens proposition nr 162 med förslag till lag om avträdelsetöd för lantbruksföretagare föreslås att till lantbruksföretagare i åldern 55—64 år, som avstår från att bedriva lantbruk, skall betalas avträdelsetöd som skall trygga utkomsten för den som avstår från att bedriva lantbruk före ålderspensionsåldern. Avträdelsetödet är till sitt belopp lika stort som det sammanlagda beloppet av full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen.

Under senare år har man i annan pensionslagstiftning blivit tvungen att göra flera ändringar som betydligt höjt pensionsåldern för andra medborgargrupper såsom t.ex. kommunala tjänstemän och statstjänstemän. Åldersgränsen är i all-

mänhet 58 år också för individuell förtidspension. Förutsättningarna för erhållande av sådan pension är både lagstadgad ålder och faktorer som hänför sig till hälsan.

Enligt undertecknades åsikt strider det mot medborgarnas likvärdighet om en medborgargrupp försätts i en så här mycket förmånligare ställning. Dessutom skulle detta säkert ha till följd ökade krav från övriga medborgargrupper sida på en sänkt pensionsålder. Detta är som känt inte möjligt med den nuvarande finansieringssituationen inom vårt pensionssystem.

På ovan nämnda grunder anser vi att lagens 5 § borde ändras så att ett villkor för avträdelsetöd är att avträdelsetödet skett sedan avträdelsetödet fyllt 60 år men inte 65 år.

Vid avträdelse kan ett gårdsbruk också utarrenderas. Arrendeinkomster beaktas inte vid fastställandet av stödet. För att arrendeinkomsterna skall kunna beaktas förutsätts det ändringar i 18 och 19 §§.

Också vid de i 23 § nämnda invaliditets- m.fl. pensionsfallen borde en fullständig samordning genomföras och ej endast samordning i fråga om kompletteringsdelen.

När ett lantbruk avträds blir löntagarna inom lantbruksföretagen arbetslösa. Bland annat i Irland har man infört ett system som möjliggör att arbetstagarna på lantbruken omfattas av ett motsvarande system som stöds av EU.

På basis av det ovan anförda föreslår vi

att det första lagförslaget i utskottets betänkande skall godkännas sålydande:

1.

Lag

om avträdelsetöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Allmänna stadganden

1 och 2 §§

(Såsom i utskottets betänkande)

Villkor som gäller avträderen

3 och 4 §§

(Såsom i utskottets betänkande)

5 §

Ett villkor för avträdelsetöd är att avträderen då avträdelsen sker har fyllt 60 men inte 65 år.

Om äkta makar är avträdare och den äldre av dem vid tidpunkten för avträdelsen uppfyller villkoren i 1 mom. och även för övrigt är berättigad till avträdelsetöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsetöd om han fyllt 55 år. Avträdelsetöd betalas dock inte för tiden innan avträderen fyller 60 år.

6 och 7 §§

(Såsom i utskottets betänkande)

Villkor som gäller gårdsbruksenheten

8 §

(Såsom i utskottets betänkande)

Överlåtelse av gårdsbruksenhet till en förvärvare

9 §

(Såsom i utskottets betänkande)

Överlåtelse av åker som tillskottsmark

10 §

(Såsom i utskottets betänkande)

Överlåtelse av åkermark för andra ändamål än lantbruk

11 §

(Såsom i utskottets betänkande)

Åker tas ur produktionen genom en förbindelse

12 §

(Såsom i utskottets betänkande)

Gemensamma stadganden som gäller avträdelsen

13—16 §§

(Såsom i utskottets betänkande)

Avträdelsetödets belopp

17 §

(Såsom i utskottets betänkande)

18 §

(1—3 mom. såsom i utskottets betänkande)

Från avträdelsetödets grundbelopp avdras arrendeinkomst som erhållits genom att gårdsbruksenheten upplåtits på arrende. (nytt)

19 §

(1 och 2 mom. såsom i utskottets betänkande)

Från avträdelsetödets kompletteringsdel avdras arrendeinkomst som erhållits genom att gårdsbruksenheten upplåtits på arrende till den del som den inte har kunnat dras av med stöd av 18 § 4 mom. (nytt)

Ansökan om avträdelsestöd

20 och 21 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Betalning av avträdelsestöd

22 §
(Såsom i utskottets betänkande)

23 §

Om en mottagare av avträdelsestöd beviljas full invalidpension (*utesl.*) eller förtida ålderspension enligt folkpensionslagen eller enligt lagar, stadganden eller föreskrifter som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, indras *avträdelsestödet*. Upphör ovan angiven pension som beviljas en mottagare av avträdelsestöd, inleds betalningen av *avträdelsestödet* på nytt från ingången av den månad som följer på pensionens upphörande.

24—27 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Förvärvarens och avträdares infriande av förpliktelserna

28—30 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Återkrav av avträdelsestöd

31 §
(Såsom i utskottets betänkande)

Förhandsbeslut

32 och 33 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Verkställigheten av lagen

34—36 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Sökande av ändring

37 §
(Såsom i utskottets betänkande)

Särskilda stadganden

38—42 §§
(Såsom i utskottets betänkande)

Lagens ikraftträdande

43 §
(Såsom i utskottets betänkande)

Helsingfors den 3 oktober 1994

Ulpu Iivari
Erja Lahikainen

Kari Urpilainen

Heikki Rinne
Kari Rajamäki

II

Jag omfattar motiveringen i den första reservationen utom i fråga om det första lagförslagets

5 § till den del det föreslås att åldersgränsen skall höjas till 60 år.

Helsingfors den 3 oktober 1994

Osmo Polvinen

RIKSDAGENS
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTT

Bilaga

Helsingfors
den 30 september 1994
Utlåtande nr 3*Till Jord- och skogsbruksutskottet*

När riksdagen den 8 september 1994 remitterade regeringens proposition nr 162 med förslag till lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare samt till vissa andra lagar som har samband med den till jord- och skogsbruksutskottet för beredning bestämde den samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet skall avge utlåtande i ärendet.

Vidare remitterade riksdagen den 8 september 1994 regeringens proposition nr 163 med förslag till lag om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling samt till lag om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet skall avge utlåtande i saken.

Med anledning av ärendet har utskottet hört lantbruksrådet Juhani Tuisku vid jord- och skogsbruksministeriet, regeringsrådet Tuulikki Haikarainen vid social- och hälsovårdsministeriet, biträdande direktören Päivi Huotari vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, finansielle ombudsmannen Antti Huhtamäki vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, agrolögen Tage Ginström vid Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, ombudsmannen Ismo Ojala vid Handelsträdgårdsförbundet och ombudsmannen Hannu Salo vid Frukt- och Bärödlarnas förbund.

Regeringen föreslår i proposition nr 162 en lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Med stöd av lagen kan lantbruksföretagare som avstår från att kommersiellt bedriva jordbruk eller arrenderar ut sina åkrar få avträdelsestöd. Avträdelsestödet skall ge tryggad inkomst åt dem som avstår från sitt jordbruk innan de får ålderspension. Lantbruksföretagare i åldern 55–64 år har rätt att få avträdelsestöd. Stödet kommer att vara lika stort som det sammantagna beloppet för full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen. Stödet betalas ut tills lantbruksföretagaren får ålderspension. Kostnaderna för avträdelsestödet betalas av statens medel, men EU kommer att bidra

till finansieringen. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt ansvarar för verkställigheten av avträdelsestödet i samråd med landsbygdsnäringsmyndigheterna.

I proposition nr 163 föreslår regeringen att ett nedlägningsstöd skall betalas till företagare som under 1995–1998 upphör med kommersiell växthusproduktion eller äppelodling. Ett viktigt villkor för nedlägningsstödet är att företagarna slutgiltigt upphör med växthus- eller äppelodling. Stödet är en engångsersättning och beloppet bestäms per företag utifrån hur omfattande den nedlagda produktionen är. Det sammantagna beloppet för nedlägningsstöd beräknas till 80 miljoner mark. De årliga kostnaderna uppgår till ungefär 20 miljoner mark. Kostnaderna för nedlägningsstödet betalas av statens medel.

Propositionerna hänger samman med budgetpropositionen för 1995 och avses bli behandlade i samband med den.

Verkställigheten av lagarna är beroende av om Finland blir medlem i EU eller inte. Tidpunkten för ikraftträdandet bestäms därför genom förordning.

Det stöd regeringens proposition nr 163 gäller är i första hand strukturpolitiskt. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att det utreds om nedlägningsstödet borde samordnas med de socialpolitiska förmånerna och att propositioner i saken snabbt avläts till riksdagen.

Båda propositionerna innefattar ett förslag till ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare. Ändringarna bör samordnas. Tekniskt sett är det möjligt att stryka lagrummet i någotdera lagförslaget under förutsättning att riksdagen under den fortsatta behandlingen ser till att lagrummet får den formulering det skall ha. Proposition nr 117 medför en del tekniska ändringar i 40 § i det första lagförslaget i proposition nr 162 och i 14 § i det första lagförslaget i proposition nr 163.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till propositionernas motivering finner

social- och hälsovårdsutskottet förslagen behövliga och ändamålsenliga. Utskottet anför vördsam

*att lagförslagen i övrigt bör godkännas utan ändringar,
men att det andra lagförslaget i proposition nr 162 bör förkastas och*

*att 40 § i det första lagförslaget bör godkännas sålydande samt
att 14 § i det första lagförslaget i proposition nr 163 och
det andra lagförslaget i proposition 163 bör godkännas sålydande:*

Regeringens proposition nr 162

1.

Lag

om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9 och 9 a §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19

b § 1 och 2 mom. samt 19 d, (utesl.) 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare och 16—18 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.
(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

Regeringens proposition nr 163:

1.

Lag

om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling

14 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för nedläggningsstödet i tillämpliga delar dessutom 16 §, 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1 och 2 mom., 19 d, (utesl.) 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen

om pension för arbetstagare samt 16, 17 och 18 §§ och 19 § 5 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.
(2 mom. såsom i regeringens proposition)

2.

Lag

om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 16 § 1 mom. 4 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69), sådant detta lagrum lyder i lag av den 18 december 1992 (1331/92), samt fogas till 16 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 18 december 1992, en ny 5 och 6 punkt, varvid den nuvarande 5 punkten blir en ny 7 punkt, som följer:

16 §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har till uppgift att sköta:

(4 punkten såsom i regeringens proposition)
5) avträdelsestöden enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (/),

(6 punkten såsom 5 punkten i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
(Såsom i regeringens proposition)

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Skinnari, vice ordföranden Taina, medlemmarna Ala-Harja, U. Anttila, Kempainen,

Kuittinen, Mutttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka, Puisto, Stenius-Kaukonen och Ääri samt suppleanten Kauppinen.

Avvikande åsikter

I

I proposition nr 162 med förslag till lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare föreslår regeringen att lantbruksföretagare i åldern 55—64 som avstår från sitt jordbruk, skall få avträdelsestöd. Stödet skall ge dem tryggad inkomst tills de blir berättigade till ålderspension. Avträdelsestödet är lika stort som det sammantagna beloppet för full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen.

På senare år har vi i vårt land varit tvungna att ändra pensionslagstiftningen på flera punkter och höja pensionsåldern avsevärt för många andra grupper, t.ex. kommunala och statliga tjänstemän. Också vid individuell förtidspension är åldersgränsen över lag 58 år och det krävs inte bara uppnådd stipulerad pensionsålder, utan pensionstagaren måste också anföra hälsoskäl för pensioneringen.

Vi undertecknade anser att det strider mot lika behandling av alla medborgare att en grupp får så här mycket bättre villkor än andra. Dessutom kommer denna ändring säkert att leda till att många andra kräver sänkt pensionsålder, och det går som bekant inte an på grund av det trängda ekonomiska läget inom pensionssektorn.

På grundval av det ovanstående anser vi att 5 § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare bör ändras. Vi anser att lagen skall stipulera att en lantbruksföretagare skall ha fyllt 60 men inte 65 år när han avstår från sitt jordbruk.

Avträdelsestöd skall enligt förslaget också ges om jordbruket arrenderas ut, men arrendeinkomsterna beaktas inte i stödbeloppet. För att

arrendeinkomsterna skall kunna tas med i beräkningen måste 18 och 19 §§ ändras.

I 23 § regleras samordningen av stödet med invalidpension och vissa andra pensioner, men bara med kompletteringsdelen. Vi anser att hela avträdelsestödet skall samordnas.

Löntagare vid jordbruksföretag blir arbetslösa när jordbruk läggs ner. Till exempel Irland har ordnat saken så att jordbruksanställda omfattas av ett liknande EU-stött system.

I proposition nr 163 föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Nedläggningsstödet motiveras med ett eventuellt EU-medlemskap och de lönsamhetsproblem som eventuellt kommer att drabba branscherna om Finland blir medlem.

Det är synnerligen underligt och främmande för finländska förhållanden att företagarna inom en enda bransch skall få nedläggningsstöd. På senare år har hundratals små och medelstora företag råkat i trångmål på grund av nedgång i efterfrågan eller höga räntor på valutalån. Många företagare har tvingats ge ifrån sig sin och familjens hela egendom på grund av ekonomiska svårigheter och det har aldrig varit fråga om att samhället skall skynda till hjälp. När företagen har lagts ner har personalen blivit arbetslös.

Regeringen föreslår ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling trots att de utmålade lönsamhetsproblemen bara bygger på antaganden. Ett EU-medlemskap kommer visserligen att medföra en del risker för trädgårds- och äppelodlarna, men å andra sidan ger EU och den expanderande marknaden i Finlands närområden nya exportmöjligheter för växthus-

produktionen och äppenodlingen. Ett EU-medlemskap måste också ses som en möjlighet, inte bara som en risk. Den finländska växthus- och äppelodlingen har många fördelar (bl.a. rena produkter) som kommer att uppskattas allt mer i framtiden.

Också i statsfinansiellt perspektiv sett är det ett underligt drag att börja betala ut avträdelsestöd på det sätt som regeringen föreslår. Finland bör absolut inte bygga ut näringsstöden. Kalkylmässigt kommer det föreslagna avträdelsestödet att öka statens kostnader med ungefär 80 miljoner mark under fem år, men om man ser till investeringar som går om intet och företagare som blir arbetslösa är de ekonomiska förlusterna mycket mer omfattande.

Helsingfors den 30 september 1994

Jouko Skinnari

Kyllikki Mutttilainen

Virpa Puisto

II

Jag omfattar förslaget i den första avvikande åsikten att det första lagförslaget i proposition nr 163 bör förkastas.

Helsingfors den 30 september 1994

Outi Ojala

III

De pensions- och jordbrukspolitiska målen i regeringens proposition nr 162 är diffusa. Propositionen strider mot regeringens tidigare pensionspolitiska linje. Det är en stor utmaning för Finland att försöka dämpa ökningen i pensionsutgifterna de närmaste åren.

Jag anser att avträdelsepensionen bör betraktas i ett helhetsperspektiv. Om åldersgränsen för avträdelsestöd går vid 55 år är det naturligt att också löntagare kommer i åtnjutande av samma förmån. Om det inte blir så är det rättvisast att åldersgränsen för avträdelsestöd sätts vid samma ålder som för individuell förtidspension, dvs. vid 58 år. I så fall måste 5 och 22 §§ i den föreslagna lagen ändras. Det är vidare ändamålsenligt att

Vi anser att det inte finns några som helst grunder för att införa ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling.

Såsom utskottet framhåller i sitt utlåtande tas pensions-, sjukdoms-, försäkrings- och arbetslöshetsförmåner eller andra stöd inte med i räkningen när lantbruksföretagare får avträdelsestöd. Frågan måste snabbt utredas och nödvändiga lagändringar överlämnas till riksdagen.

På grundval av det ovanstående anför vi

att lagförslagen i proposition nr 163 bör förkastas.

arrendeinkomster beaktas när beloppet för avträdelsestöd bestäms. Detta kräver ändringar i 18 och 19 §§. Vidare måste det stadgas om samordning av grundbeloppet för avträdelsestöd i 23 §.

I proposition nr 163 föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Stödet bör inte ses som en socialpolitisk utan som en strukturpolitisk åtgärd. Jag anser att propositionen är mycket tvivelaktig och menar att den inte bör godkännas. Man kunde få ett bättre resultat utan att använda så mycket statliga medel om stödet under en övergångsperiod satsades på marknadsföring inom växthus- och äppelodlingen.

Helsingfors den 30 september 1994

Ulla Anttila

IV

Enligt propositionen ingår avträdelsestöd för jordbruksföretagare i det nationella EU-stödpaketet. Förslaget bygger på en EU-förordning om en stödordning för förtidspensionering från jordbruk, vilket betyder att verkställigheten kan finansieras med medel från EU.

RP nr 162

De nuvarande bestämmelserna om generationsväxlingspension och avträdelseersättning gäller fram till slutet av 1995. Åldersgränsen för stöden är 55 år. Vi accepterar att åldersgränsen fortfarande skall vara 55 år, eftersom vi anser att alla arbetstagare och företagare på samma sätt som lantbruksföretagare vid generationsväxling på grund av det rådande arbetslöshetsläget temporärt bör få möjligheter att pensionera sig vid 55 och arbetsgivarna i stället åläggas skyldighet att anställa yngre människor.

Den aktuella EU-förordningen medger att också jordbruksanställda förtidspensionerar sig. Vi föreslår därför att den föreliggande lagen kompletteras med lagrum om detta.

Vidare framhåller vi att jord- och skogsbruksutskottet bör kräva att regeringen avlåter propositioner med förslag till generationsväxlingspension för arbetstagare, tjänstemän och företagare som har fyllt 55 år. Detta gäller samtliga bran-

scher men är speciellt motiverat inom t.ex. företag i livsmedelskedjan eftersom ett EU-medlemskap kan leda till förlust av arbetsplatser.

Enligt den gällande lagen kan jordbruksföretagare inte få avträdelseersättning om de arrenderar ut jordbruksmarken och får arrendeinkomster. Vi anser att 18 § bör ändras för att arrendeinkomster skall kunna dras av från avträdelsestödet.

RP nr 163

I propositionen föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Det finns cirka 20 000 människor som lever på dessa näringsgrenar och en tredjedel av dem är arbetstagare. Vi anser att också dessa branscher bör beröras av den förtidspensionering vid 55 år som föreslås i RP nr 162, om nedläggningen av ett företag betyder att de förlorar sin arbetsplats.

Det är mycket svårt att uppbringa förståelse för regeringspartiernas kallsinniga inställning till dem som förlorar sitt jobb och till deras framtid, när de samtidigt är beredda att trygga villkoren för företagare inom jordbruk, växthusproduktion och äppelodling. Förslagen blir ännu mer orättvisa om man tänker på att företagare inom andra branscher inte har fått sin framtid säkrad på samma sätt.

Helsingfors den 30 september 1994

Marjatta Stenius-Kaukonen

Outi Ojala